

Anyám és más futóbolondok a családból

Rendező: **Fekete Ibolya**

A mama száz éves - ugrik be óhatatlanul egy régi híres Saura-film címe Fekete Ibolya családtörténetének nézésekor. Igaz, ebben a mama „csak” kilencvennégy éves, ami – innen nézvést – lényegtelennek tűnik, ám, különösen ebben a korban, már minden perc számít, amit az élet ad (amúgy: melyikben nem?). Nehéz ilyen szerepre megfelelő szellemi és fizikai állapotban lévő színésznőt találni, általában öregíteni kell, ami súlyos kihívás a maszkmestereknek. Az *Anyám és más futóbolondok a családból* címszereplőjét, bármily meglepő, fiatalítani kellett, elvégre az éltes mamit egy még nála is idősebb tüneményes lengyel színésznő, a 101 éves Danuta Szaflarska játssza, a korát meghazudtoló bájjal és bölcsességgel, miként a korát meghazudtoló fürgeséggel pattant fel a premieren az Uránia színpadára, hogy megköszönje az ünneplést. Ami nem csak az ő vitális, okos játékanak szólt, hanem az egész filmnek, ennek az évszázadon átívelő egyszerre komoly és humoros családtörténetnek. Mert a mama, ahogy az lenni szokott, nem volt mindig gyermekien zavart tudatú matróna, hanem előbb ragyogó fiatal lány, aztán szépasszony, majd később a család erőskezü összetartójává vált. Csaknem egy évszázadon átívelő életében huszonhét-szer költözött, nagyvárosból kisvárosba, onnan eldugott falvakba, majd megint a városba, de volt, hogy helyben maradt, ám, a határmódosítások nyomán, az ország, a haza költözött el tőle. Akár egy kedves, szelíd Kurácsi mama, vonult át cókókjával háborúkon, forradalmakon megszállásokon és megtorlásokon, hogy mentse azt, ami a legfontosabb: a családot. S ez kétségkívül sikerült is neki.

A keretjátékban az idős anyuka és őt ápoló lánya – Bertának hívják mindkettőt – idézi fel az elmúlt évszázad, s benne négy generáció történetét. A boldog békeidőket, majd azok széthullását, melynek során minden nemzedéknek kijutott a rosszból, de szerencsére a tűzszünetekben akadtak bőven boldog pillanatok is. „Te csak maradj ki a Történelemből” - intik az ügybuzgó apukát, ám hiába, mert nálunk nem lehet a történelemből kimaradni, ha továbbköltözünk, akkor is szembejön velünk.

Fekete Ibolya családi krónikája nagyjából ugyanazt az időszakot fogja át, amelyet *A napfény íze*, ám Szabó István drámájával ellentétben egyes szám első személyben és jótékony, gyógyító humorral. Derűs és bölcs alkotás ez, amely arra tanít – Hasek, Hrabal és Menzel szellemében -, miként lehet megtalálni az élet apró örömeit, és kicsellózni a sorssal. A rendezőnő érzékenyen idézi fel a letűnt korok stílusát, hangulatát. Danuta Szaflarska méltó partnere a lánya és az anyja (vagyis a lány nagyanyja) kettős szerepében Básti Juli, az apát alakító Gáspár Tibor és a mama fiatalkori énjét megszemélyesítő, a történelmen kecsesen áttáncoló Ónodi Eszter. Rég láttunk magyar filmben ennyire pontosan kidolgozott karaktereket, ilyen életszerű dialógusokat – s ennyi felszabadító, játékos humort.

Amikor megjelenik a Vége felirat, az a ritka érzésünk támad, hogy még sokáig elnéznénk Fekete Ibolya családjának drága futóbolondjait.

Báron György